

بهرام امیراحمدیان^۱

این کنفرانس به مدیریت مرکز مطالعات استراتژیک وزارت امور خارجه افغانستان برگزار گردید. برگزاری آن با کمکهای بنیاد هانس شیدل مونیخ آلمان و با شرکت نمایندگانی از کشورهای همسایه شامل ایران، پاکستان، چین، تاجیکستان و کشورهای منطقه مشتمل بر روسیه، هندوستان و کشورهای دیگر از جمله ترکیه، امارات متحده عربی عملی شد. از کشور ترکمنستان (غایب همیشگی کنفرانسهای منطقه‌ای و بین‌المللی) و ازبکستان به عنوان دو همسایه شمالی، نماینده‌ای معرفی نشده بود.

کنفرانس برای دو روز برنامه‌ریزی شده بود و میهمانان خارجی در هتل سرنا اقامت داشتند. در برنامه افتتاحیه کنفرانس پس از قرائت آیاتی چند از کلام‌الله مجید آقای دکتر عزیز آریانفر رئیس مرکز مطالعات استراتژیک وزارت امور خارجه افغانستان ضمن خوشامدگویی به میهمانان، نکاتی چند درباره مرکز مطالعات استراتژیک ارائه دادند. سپس آقای آندره آس ریک، نماینده مقیم بنیاد هانس شیدل به ایراد سخنرانی پرداختند و درباره مأموریت بنیاد در راستای صلح و ثبات در افغانستان سخنرانی کردند. پس از این سخنرانان، نوبت سخنرانی به وزیر خارجه افغانستان رسید.

آقای عبدالله وزیر امور خارجه افغانستان ضمن خوشامدگویی به میهمانان درباره اهمیت نقش کشورهای منطقه، به ویژه کشورهای همسایه در بازسازی، ثبات و امنیت افغانستان سخنرانی کردند. ایشان ضمن سخنرانی خود از خلیج فارس از آن به عنوان خلیج نام بردند که در پایان ضمن گفتگو با ایشان خطای انجام شده را یادآور

۱. دکتر بهرام امیراحمدیان عضو هیأت تحریریه فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز است.

شدم که ایشان معذرت خواستند و اظهار داشتند که حاضرند در پشت تریبون اشتباه خود را تصحیح کنند.

در هر حال، ایشان نظر بسیار مساعدی دربارهٔ ایران ارائه و ایران را بهترین همسایه افغانستان خواندند. البته طی هفته اقامت ما در کابل، دولت جدید به پارلمان معرفی و آقای دکتر سپینتا به سمت وزیر خارجه منصوب و از مجلس رأی اعتماد گرفتند.

در اولین جلسه رسمی و کاری کنفرانس، وزرای کابینه و تنی چند از کارمندان عالی رتبه وزارت خارجه افغانستان سخنرانی کردند آقای امین ارسلو وزیر بازرگانی دربارهٔ شبکه راههای ترانزیتی تأکید بسیار داشتند و خواستار همکاری بیشتر کشورهای همسایه شدند. ایشان بر سرمایه گذاری خارجی و سرمایه های ملی و نقش آن در بازسازی افغانستان اشاره داشتند. ژنرال وردک وزیر دفاع افغانستان بر همکاری های کشورهای منطقه در زمینه امنیتی و مبارزه با تروریسم و قاچاق مواد مخدر و اسلحه تأکید کرد و خواستار همکاری در چارچوب کشورهای منطقه و سازمانهای بین المللی شد. دکتر محمد امین فرهنگ وزیر اقتصاد ملی با تأکید بر گفتگو بین مقامات مسئول و مسئولان ولایات خواستار همکاری بیشتر مقامات و مردم شدند. تشکیل شوراهای شهر و روستا و تشکلات مردمی مورد تأکید ایشان بود و اظهار داشتند که حکومت افغانستان با تکیه بر ساختارهای اجتماعی مردمی که دارای سابقه کهن است، از جمله لویی جرگه و مانند آن، می تواند در راستای توسعه کشور بهره مند شود. برنامه گسترش و توسعه ولایات سرمدی از دیگر برنامه های مهم دولت در زمینه بازسازی افغانستان اعلام شد. از آنجا که ولایات سرحدی عمدتاً توسعه نیافته و فقیر هستند و لازم است مهاجران غریبه از آن ولایات بیرون رانده شوند، تأکید بیشتر بر همکاری کشورهای منطقه و همسایه در این زمینه بود. پروژه های عمرانی کوچک برای توسعه ولایات سرحدی در نظر گرفته شده است که می تواند از مهاجرت مردم به کشورهای همسایه جلوگیری کند.

بنابه اظهار ایشان «وزارت انکشاف دهات» در سطح روستاها و «وزارت اقتصاد ملی» در سطح والسوالی ها (استانها) اقدام خواهند کرد. ایشان بیان داشتند که امنیت رانه مسایل پلیسی

و نظامی بلکه توسط اجرای پروژه‌های کوچک و متوسط می‌خواهیم تأمین کنیم و با بازاریابی امنیت ایجاد کنیم.

دکتر احمد مشاهد دبیر کمیسیون مستقل رفرم و خدمات اجتماعی (تنها فرد غیرکرواتی افغانی شرکت‌کننده در کنفرانس) درباره رفرم ساختار اداری مطالبی ارائه داشتند. ایشان اظهار داشتند که رفرم ساختار اداری با تکیه بر بازاریابی نیروی انسانی و مسایل و مشکلات آنان، برنامه‌ریزی کرده است. وی خواستار مشارکت تمام بخش‌های دولتی و خصوصی در بازاریابی مؤسسات شدند. بنابه گفته ایشان در مورد مسایل افغانستان تجارب جهانی وجود دارد و برای بازاریابی چنین ساختارهایی که پس از ۲۵ سال جنگ به نابودی کشیده شده است، افغانستان نیازمند اصلاحات است و این بازاریابی امری است که دهها سال طول خواهد کشید تا پیاده شود. ایشان در پایان، بالا بردن دانش مدیریتی را خواستار شدند و اظهار داشتند که عدم توانایی جلب مشارکتهای جهانی به سبب ضعف سیستم اداری موجود است که باید اصلاح شود. آقای پروفیسور اسحاق نادری مشاور ارشد اقتصادی رئیس جمهور افغانستان سخنران بعدی بود. ایشان اظهار داشتند که افغانستان مرکز ارتباط خاورمیانه، آسیای شرقی است. افغانستان از نظر فرهنگ، تمدن و منابع زیرزمینی کشوری ثروتمند است. منطقه‌ای که افغانستان در آن قرار دارد از نظر اقتصادی دارای اهمیت بسیار است و افغانستان در مرکز این منطقه قرار دارد. افغانستان دارای موقعیت استراتژیک است. بدون افغانستان، همگرایی در منطقه صورت نمی‌گیرد.

در جلسه دوم روز اول کنفرانس چشم‌اندازهای همکاری اقتصادی منطقه‌ای مورد بحث قرار گرفت. این جلسه به ریاست آقای طاهر هاشمی، مشاور ارشد اداره سازمان ملل و کنفرانسهای بین‌المللی وزارت امور خارجه برگزار شد. آقای پروفیسور حمیداله فاروقی رئیس اتاق بازرگانی افغانستان مطالبی در مورد بازرگانی افغانستان ارائه کردند. خانم کلار حافظ اوا، از قزاقستان، رئیس انستیتو تاریخ و تمدن قزاقستان در باره همکاری‌های فرهنگی منطقه‌ای سخنانی ایراد کردند.

آقای دکتر سیف اله صفراف، معاون رئیس مرکز مطالعات استراتژیک ریاست جمهوری تاجیکستان درباره افغانستان در راه توسعه و ثبات مقاله‌ای ارائه دادند.

آقای مارات ناری بایف، کارشناس ارشد دپارتمان تحقیقات اقتصادی انستیتو مطالعات استراتژیک وابسته به ریاست جمهوری قزاقستان، سخنرانی خود را تحت عنوان «پیشرفت و موانع همکاری‌های اقتصادی منطقه‌ای بیان داشتند.

آقای دکتر بهرام امیراحمدیان از ایران درباره تحلیل ژئوپلتیک و ژئواکونومیک همکاری‌های بین ایران و افغانستان در آسیای مرکزی و شاهره ارتباطی ایران - افغانستان - آسیای مرکزی به ایراد سخنرانی پرداختند.

آقای انورخان مدیرکل توسعه تجاری با افغانستان وابسته به وزارت امورخارجه افغانستان مقاله‌ای تحت عنوان «مشارکت پاکستان در بازسازی افغانستان» ارائه دادند.

آقای یوگنی کوژوکین سخنان پایانی این اجلاس بودند که درباره همکاری‌های دوجانبه افغانستان و روسیه به ایراد سخنرانی پرداختند.

در روز دوم اجلاس در روز پنجشنبه ۲۰ آوریل، اجلاس چهارم کنفرانس برگزار شد که درباره همکاری‌های منطقه‌ای و تغییرات ژئوپلتیک به بحث پرداختند. ریاست این جلسه را نوید مَعز، سخنگوی وزارت خارجه افغانستان عهده‌دار بودند.

آقای دکتر ویکتور کورگون، رئیس دپارتمان مطالعات افغانستان در انستیتو مطالعات شرقی آکادمی علوم روسیه درباره تغییرات ژئوپلتیک و ژئواکونومیک در منطقه از سال ۲۰۰۱ به بعد سخنرانی کردند.

آقای احمد البلوچی از امارات متحده عربی معاون مدیر اداره افغانستان مرکز مطالعات و تحقیقات استراتژیک امارات متحده عربی درباره نقش کشورهای خلیج (فارس) در تأمین ثبات و بازسازی افغانستان سخنرانی خود را ارائه دارند.

آقای دکتر راجاموهان، سردبیر امور استراتژیک روزنامه ایندین اکسپرس از دهلی نو درباره چارچوب همکاری‌های هند - پاکستان در توسعه صلح و ثبات به ایراد سخنرانی پرداختند.

در اجلاس پنجم درباره چالشهای امنیتی افغانستان بحث و تبادل نظر به عمل آمد. این جلسه به ریاست دکتر آندره آس ریک از بنیاد هانس شیدل تشکیل شد. خانم دکتر فانگ جین پینگ از انستیتو روابط بین‌الملل معاصر چین درباره چین و دگرگونی‌های افغانستان و چین سخنرانی داشتند.

آقای یاسین رسولی محقق مرکز مطالعات استراتژیک وزارت خارجه افغانستان درباره چالشهای امنیتی منطقه‌ای: دیدگاه افغانستان به ایراد سخنرانی پرداختند. آقای اکارت شیویک کارشناس مسایل سیاسی از یوناما در کابل، درباره چالشهای برقراری امنیت و ثبات در افغانستان سخنرانی داشتند.

در اجلاس ششم که آخرین اجلاس این کنفرانس بود درباره امنیت افغانستان و دولتهای منطقه‌ای بحث شد که به ریاست آقای منیرقیاسی از مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان تشکیل شد. در این جلسه آقای دکتر بولنت آراس از ترکیه، استادیار روابط بین‌الملل دانشگاه ایشیک از استانبول ترکیه درباره ترور جدید، نظام بین‌الملل و ترکیه به ایراد سخنرانی پرداختند. ایشان در ضمن سخنرانی خود از خلیج فارس نام بردند که مورد اعتراض نماینده امارات قرار گرفت. آقای دکتر آراس اعلام داشتند که در تمام منابع و مستندات سیاسی و تاریخ، نام این خلیج، خلیج فارس بوده و این نام را همه خلیج فارس می‌نامند.

دکتر سوخ دئومونی، استاد سابق دانشگاه جواهر لعل نهرو در دهلی نو هندوستان، مقاله‌ای تحت عنوان «هندوستان و ثبات افغانستان» ارائه دادند. آقای امتیازگل از پاکستان، خبرنگار صدای آلمان در اسلام‌آباد مقاله‌ای تحت عنوان «تأمین مرزهای منطقه: تله‌ای برای پاکستان و افغانستان» ارائه دادند.

آقای دکتر سیدرسول موسوی رئیس مرکز مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز وزارت امورخارجه جمهوری اسلامی ایران درباره معمای امنیت افغانستان و ضرورت امنیت منطقه سخنرانی کردند. ایشان در سخنرانی خود نتیجه‌گیری کردند که در افغانستان ضریب امنیت کاهش یافته است و چالش آینده دولت افغانستان تأمین امنیت است. ایشان اظهار داشتند که

امنیت ایران با امنیت افغانستان گره خورده و دولت افغانستان ناگزیر است امنیت ملی ایران را در نظر بگیرد.

در پایان این اجلاس آقای حضرت وهریز محقق مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان درباره چشم‌اندازهایی برای توسعه و همکاری‌های دوجانبه افغانستان - ترکمنستان سخنرانی کردند.

کلیه اجلاسها در تالار اجتماعات وزارت امور خارجه افغانستان برگزار گردید.

در پایان یادآوری این نکته ضروری است که مقامات، مسئولان و کارشناسان افغانی در سخنرانی‌های خود این اندیشه را تبلیغ می‌کردند که افغانستان مرکز ثقل مبادلات منطقه‌ای است و نقش محوری دارد. پاکستانی‌ها نیز برای بهره‌گیری از فضای موجود می‌کوشیدند و انمود کنند که پاکستان مکمل افغانستان است و هر نوع ترتیبات منطقه‌ای بدون حضور افغانستان و پاکستان با شکست مواجه خواهد شد. در حالی که واقعیت موضوع این است که افغانستان در هر ترتیباتی، موقعیت حاشیه‌ای دارد و هیچ‌گاه در گذشته از موقعیت حایل ترقی نکرده و در آینده نیز همین نقش را خواهد داشت.

مرکز مطالعات استراتژیک وزارت خارجه افغانستان، که برگزارکننده این کنفرانس بود، در سال ۱۳۸۲ جایگزین «مدیریت تدقیق و مطالعات» وزارت خارجه افغانستان شد. این مرکز در زمینه برگزاری سمینارهای علمی - آکادمیک، مشارکت در کنفرانسهای بین‌المللی و انتشارات فعالیت دارد و ۱۴ عنوان کتاب و نشریه منتشر کرده و فصلنامه‌ای به نام «مطالعات استراتژیک» منتشر می‌کند که تاکنون هشت شماره از آن منتشر شده است.

علاوه بر موارد فوق این مرکز در زمینه همکاری با مؤسسات مشابه در کشورهای دوست نیز فعالیت دارد.